

Pfaff-Hoffmanova teorija nima zakonite podlage, ker obč. drž. zakonik ne pozna še posebne, dejali bi, »ex-offo« mu namišljene fideikomisarne substitucije; k takemu pravnemu razmerju je treba poslednje volje, uprav tako, kakor tudi volilo ne nastane »ex lege«, brez volje zapustnikove. S tem je tudi pobita teorija, da bi se smele določbe §-a 757. l. c. smatrati za »legat«. Konečno pa v §-u 757. omenjene pravice tudi niso izvir dednega prava, ker manjka univerzalno nasledstvo (Krainz-Pfaff, II., str. 539.—540.), nego je za dediča moči smatrati le onega, ki ima izključno pravico, bodi si celo zapuščino ali gotovi del te celote v posest vzeti (§ 532. l. c.), dočim uprav § 757. l. c. povdarja, da ostane (ne, da se prihrani) lastnina deležev otrokom.

Veseli nas, da je menda uprav učeni naš rojak Kranjec prvi v tem imenitnem vprašanju pravo pogodil, ko je učil, da vsebujejo pravice v smislu §-a 757. l. c. nekake alimentacijske obveznosti, koje naj izpolnjuje dedič, in da zakon na tem mestu le »per nefas« govori o nekaki »dedni pravici zakonskih«.

K. W.

Degeneracija in alkoholna psihoza.

(Mnenje, v konkretnem slučaju oddal dr. I. Robida, vodja dež. blaznice na Studencu.)

Dne 21. junija l. 1898. je vložil sin posestnikov Gregor J., spremljan od svojega strijca Mateja J., pri c. kr. državnem pravdništvu v Ljubljani ovadbo, da njegov oče A. J., 54 let star na K. pri Ljubljani, oženjen, povzročuje zadnje dni vsakoršne izgrede na svoji domačiji, tako da se je bati za življenje njegove soproge, Polone J., kateri preti, da jo ubije.

Toda započeto kazensko postopanje zoper A. J., katerega so dali v zavarovalni zapor, se je moralo ustaviti, ker so se sodni zdravniki izrazili, da trpi jetnik na bolezni, katero nazivljejo: »hyperaesthesia sexualis«. Tako je prišel A. J. neobsojen iz zapora, vendar pa je bila posledica zdravniškega izreka na drugi strani ta, da je bilo treba obtoženca preklicati, vzlasti

ker so njegovi domači ljudje to prosili in naznanili sodišču, da A. J. zapravlja svoje premoženje, kar je tudi županstvo potrdilo.

Proti temu preklicu pa je A. J. takoj nastopil svojo pot. Najprvo je ovadil svoje otroke, dolžeč jih poskušanega javnega nasilstva; potem pa se je odpeljal na Dunaj, vzel si ondi odvetnika ter z njegovim posredovanjem poiskal znanega sodnega psihijatra in profesorja na velikih šolah, češ, da dobi pri njem spričevalo o svojem duševnem zdravju.

Akopram je trdilo narejeno spričevalo vse drugo, kakor to, da je A. J. duševno zdrav, nastopil je na podlagi omenjenega mnenja njegov ljubljanski pravni zastopnik pot ugovora na najvišje sodišče, katero je potem odredilo, da naj blazniški zdravniki preiščejo A. J.-a iznova.

Podatki po sorodnikih, zapriseženih pričah in iz aktov.

Rodbina A. J.-a je v obče zdrava, in blaznost se baje doslej ni pojavljala v njej. Vendar je njegov oče slovel za čudaka, katerega so imeli v domači vasi nekateri za proroka in vedeža; no, drugi trdijo istotako odločno o njem, da je bil malce »prismojen«. Vsi pa izjavljajo, da je bil oče »zmeren« pijanec; jedna priča je celo izpovedala, da je imel posebne čase (vsako leto na pomlad in meseca vinotoka), ko je posebno hudo popival, rad se prepiral in pretepal ter se kazal čez mero silovitega.

Preiskovanec A. J. ni bil v svojem življenju nikdar nevarno bolan. Pred leti oprostil ga je kroničen ekcem na glavi vojaščine. V 22. letu svoje starosti dobil je pri pretepu poškodbo na glavi, katera se je, kakor je iz kôstne utisnine razvideti, zarasla s kožno brazgotino. V šolo ni A. J. nikdar hodil, vendar se je naučil za silo brati in pisati. S svojo soseščino ni Bog ve kaj dobro izhajal; ob vsaki priliki iskal je razporov ter se pogosto tožaril.

S 23. leti se je oženil. Žena mu je rodila tekom let desetero otrok, od katerih jih danes čvetero živi. Ta zakon je bil nesrečen, kakor si ga le morete misliti. A. J., spolsko od nekdaj zelo potreben človek, nadlegoval je svojo soprogo v toliki meri,

da ta nikdar ni mogla biti kos njegovim zahtevam. Celò danes, ko šteje A. J. 54, njegova žena pa 57 let, še vedno po večkrat v jedni noči zahteva zakonskih dolžnostij. Kedar se pa napije, ni ga sploh mogoče zadovoljiti. Tako se tudi ni čuditi, če ni bil A. J. posebno zvest svoji ženi. Splošno ga slikajo za babjaka, ki leta za vsakim krilom in si povsod ugodne prilike išče. Poskušal je svojo srečo pri najrazličnejših ženskah, pač navadno brez uspeha; kajti povsodi so vedeli ljudje, kak je, in bali so se ga, ali pa se jim je studil. Kadar pa je pal pod pezo svojega silnega nagona, tedaj je tudi prišel v situacije, katere pač najbolje osvetljujejo njegovo stanje. Ko je pred 15. leti njegova sedaj 20letna hči ležala v posteljici, pristopil je k njej, božal jo po celem životu, igral se z njenimi spolovili ter konečno vzel svoj penis v roko. Prihajajoči ljudje so preprečili kako hujšo perversiteto. In ni še dolgo tega, kar je isto svojo hčer vabil k sebi v posteljo. —

Kako težak mu je bil boj s svojim nagonom, kako cinično se je ta časih pojavljal, razvidno je na pr. iz tega, da je A. J. čestokrat nagovarjal svoje prijatelje in znance, naj mu prepuste svoje žene »pro noce«.

Izvestno, taki odnošaji težko utegnejo pospeševati zakonsko srečo. Pri vsem tem pa še A. J. slovi za pijanca. Akopram le malo prenese opojnih pijač, prepil je dolga leta mnogo in pogosto; pil je vse, kar mu je prišlo v roko: pivo, vino in posebno žganje; tega včasih 1 do 2 litra na dan.

Uže sicer razdražljiv, nagle jeze in prepirljiv, postal je v dnovih težjih alkoholskih ekscesov naravnost surov, silovit in brutalen. Pričenjal je z najgršim zmerjanjem in povspel se do nasilstev jako nevarnega kolorita. Priklativši se ponoči pijan domov, često ni našel svoje žene, ki se je bila od strahu skrila pred njim. Tedaj pa se je napotil v hlev in znašal svojo besnost nad ubogo živino, katero je mučil in pretepal neusmiljeno.

Vsa ta dejstva napravila so rodbinsko življenje naravnost neznosno. A. J. prihajal je takorekoč k svoji družini samo, da si ohladi jezo na njej. Kadar je bil hujše pijan, izostajal je po cele dneve od hiše, klatil se vse noči z vinskimi bratci po beznicah, zanemarjal je delo in domačijo, prepuščal slednjo

skrb svoji rodbini, ni se briga za bedo svojcev, pri vsem tem pa ni nikdar pozabil pri vsaki priliki hvaliti se: on da vzdržuje posestvo, in njega zasluga je, če domačija ne pride v nič.

V jako čudnem nasprotju pa stoji ta lastna hvala s tem, kar so izpovedale priče, kar pravijo oblastva. Vse hvali ženo in otroke, da so delavni, pridni, pobožni in pošteni, o A. J. pa gre glas, da je pač delaven in priden, kadar ne popiva, vedno pa da je prepirljiv in silovit. Pri tem povdarjajo, da razprodaja A. J. svoje posestvo za bagatele, da zapravlja preko svojih dohodkov in napaja omizje hvalečih ga žganjarjev. Če pojde tako naprej, se je bati, da kmetija popolnem propade, in da pride obubožana družina na občino.

Dočim je rodbina trpela do skrajnosti in skušala količkaj mogoče prilagoditi se tem žalostnim razmeram, postali so odnosi v rodbini zadnji čas taki, da jih ni bilo moči več prenašati.

To, s čemur je A. J. svojo rodbino obkladal, segalo je preko vsake meje; popolnoma neutemeljene, naravnost izmišljene inzulte je privlekel na dan in z njimi blatil svojo rodbino. Da, celó tožbo na razločitev zakona je vložil. Dolžil je namreč svojo ženo, da se druži spolno z lastnim sinom, sina poleg tega še, da se peča s sestro; za dokaz je navel opazovanja jako dvomljive prepričevalnosti; izlitke na tleh, češ, da so semenski madeži (Spermaflecke); iz tega, da je bila postelj njegove hčere utisnjena na obeh straneh, je sklepal, da je moralo ležati dvoje oseb v nji, in da druga oseba ni mogel nikdo drug biti, kakor njen lastni brat. Preiskaval je hišo, preobrnil vse po njej in našel konečno nekaj cunj; ker so bile mokre, mu je bilo jasno, da od moškega semena. Ženi, napravljajoči ob 1. uri popoldne salato, je očital, da radi tega tako pozno pripravlja jed, ker se je od 9. do 12. ure, t. j. ves čas, kar je A. J. od hiše odšel, pečala s svojim sinom. Za nadaljni dokaz svojih trditev navaja A. J. tudi to dejstvo, da ščiti sin mater pred očetom, da se mati s sinom na tihem razgovarja, da »držita skupaj«, enkrat da sta celo skupno s polja šla, da se mati pred očetom (A. J.) skriva, da ima torej vsakako slabo vest. Nadalje se A. J. spominja, da je nekoč zalotil hčer, sedečo na stolu, sin pa je bil sklonjen čez naslanjalo;

ko pa je A. J. vstopil, se je sin takoj vzravnal po konci, hči pa je ostala še sedeča. Sicer je pa prešestvo jasno tudi inače: hči je že dvakrat spovila (abortiert).

A. J. pa ni teh podlostij lučal samo svoji rodbini v obraz, ampak razpravljal je celo na dolgo in široko po beznicah o vsej stvari, in to često nasproti povsem tujim ljudem. Nobena beseda, noben ugovor, niti prošnje, niti solze niso ga mogle prepričati o krivičnosti tega počenjanja. V skrajnem obupu je poseglo dekle po zadnjem sredstvu, zatajilo je svojo sramežljivost in poiskalo zdravnika, da ji preišče spolovilo in ji potrdi nedolžnost. Prinesla je domov zdravniško spričevalo o potrjeni virginiteti — vse zaman! — »on (A. J.) prokleta dobro ve, kako stoje stvari; vže davno jih je vse pregledal.«

Za časa teh očitaj in afektov, ki so jih spremljali, afektov pomisleka vredne višine in trpežnosti, mučil je A. J. najkru-tejše svojo družino. In res, delal je toliko časa, da je ostavila hči domačijo in šla služiti v svet; da je njegova soproga iz strahu pred njim skrivala se po noči po hišah svojih sosedov; da sta se mu izogibala, pred njim zapirala še celo njegova odrasla sinova. Ko pa je nekoč pograbil gnojne vile in sekiro ter zapretil ženi, da jo umori, nista si mogla sina drugače pomagati, in izvila sta očetu orodje iz rok, privezala ga na posteljo in ovadila sodišču.

Iz trme in sovraštva do svoje rodbine skušal jo je A. J. oškodovati, kjerkoli je mogel. Razmišljeval je, kako bi jo zadel na najbolj občutljiv način ter si zapissegel, da ji omeji dedščino čim največ mogoče. Tedaj je začel razprodajati svoje posestvo.

Sovražen in preganjan od vseh, kakor si je domišljeval, sumiti je jel, da mu strežejo po življenji. Nekoč sedel je skupno z rodbino pri obedu. Kakor je navada, zajemati bi imeli vsi iz skupne skledе. Nakrat skoči A. J. po konci, zabrne skledo, češ, da je njemu najbližji del jedi otrovan, prične se znašati nad ženó, rekši, da se ji njena nakana ni posrečila, ter psuje na nečuvven način njo in otroke. Konečno pa je, kakor že večkrat, razbil vso namizno posodo. —

Od tedaj pa, kar se je jel bati preklica, se je močno spremenil. Najprvo je prodal svoje na 10.000 gld. cenjeno

posestvo svojemu bratu ter se preselil k njemu. Odsihdob obnašal se je mirno in pošteno, ni razgrajal, ne pijančeval, kratko malo: vedel se je kot pravičen, nedolžen, preganjan in težko žaljen oče in soprog.

Tri dni pred zdravniško preiskavo, kakoršno je odredilo najvišje sodišče, prišel je A. J. v stanovanje zvedenčeve, (isti manevar je poskusil že pred meseci pri drugem zdravniku) proseč, naj ga zvedenec proglasi polnoumnim. In kakšno je bilo tedaj njegovo vedenje! Vse drugače, nego li se obnaša kmet; z mnogimi priklanjaji, ponižno in pohlevno, mirno in dostojno prišel je svoj razgovor, v katerem je razložil svojo prošnjo. Popolnem nedolžen je, njegov um neoslabljen, malo ali celo nič ne pije! Potem pa je prišel sam govoriti o svojih seksualnih domnevanjih, češ, da se mu je pač dozdevalo tako, da pa sedaj ne veruje več na svoje dolžitve: moral se je pač motiti, ko so vsi ostali drugega mnjenja.

Kako se je vedel nekaj dnij pozneje pri preiskavi, povem naj v izvidu.

Izvid.

Status somaticus.

A. J. kaže svoji starosti primerno zunanost. Visoko je vzrastel, srednje dobro je rejen, ima močno mišičevje in krepko ogrodnico.

Na lobanji ni najti prirojenih izvanrednostij. Na desni temenski kosti je kostna utisnina z nepremično brazgotino. Pri perkusiji glave in hrbtenice ni spoznati preobčutljivosti, takisto ne pri poskušenem pristiskanju.

Čutni živec na glavi videti je zdrav. Živec-gibalec na obrazu premika mišice obojestranski jednako, bodisi v miru ali pri hotečih prigibljejih. Senzibiliteta brez napake.

Jezik se močno trese, preiskovanec izteza ga naravnost. Na razleknenih prstih lahko, valovito, nefino tresenje.

Refleks kolenske kite obojestransko jednak, ojačen; izzoveš ga iz lahka. Brach-Rombergov simptom naznanjen.

Zenice so jednake in reagujejo dobro na svetlobo in pri pogledu v daljino.

Na žilah odvodnicah znamenja bližajočega se ovapnenja. Vegetativni organi brez posebnostij. Izgovarjanje je brez napake, pri pisanju opaziti je na črkah tresenje roke. Telesno brez znamenj degeneracije.

Status psychicus.

A. J. pride mirno in moško k preiskavi. Kakor se nosi, je videti, da mož ve, kako velike važnosti bo zanj ta preiskava, in da ni tujec v sodni dvorani. Na obrazu je brati resignacijo — ni pa mimika apatična, preje izraža temne skrbi, kaj se zgodi ž njim, pa tudi lokavost, kako bo treba preprečiti vse te nakane.

A. J. ima pogled obrnjen večkrat v tla, vendar je vedno na pažnji. Kretanje je počasno, premišljeno, sicer pa nepri-siljeno. Govor teče mu gladko, a precej enolično. Preiskovanec ostane tudi tedaj po vsem miren, ko pride ob priliki konfrontacije njegova rodbina v mogočen afekt.

A. J. se v prostoru in v času popolnem orientuje. Na vprašanja odgovarja radovoljno; njegovo mišljenje je formalno brez napake.

Zapomnivost in spomin sta, kolikor je moči prepričati se, dobra. Seveda ni mogoče tega z gotovostjo trditi, ker ni moči dokazati, da se A. J. ondi, kjer njegove trditve ne soglašajo s trditvami prič, hotoma zagovarja, »da se ne more spomniti« — ali »da o tem ničesar ne ve«. Morda so deloma istinite praznine v spominu.

Razvoj, tok mislij (Vorstellungsablauf) je gledé načina, hitrosti in vsebine navaden.

A. J. izraža se dobro, povest njegova teče mu gladko; ne oddaljuje se brezpotrebno od predmeta, niti ne govori nena-ravno; tudi ne pretirava v dikiiji, in ostaja trdno pri tem, kar je enkrat povedal. Računi brez napake.

Izpraševanec čuti se popolnem zdravega, telesno in duševno čilega, nima tožiti o nikakih senzoričnih ali senzorielnih nadlogah: on spi dobro, pač pa sanja časih prav živo.

Božjasti in krčev ni imel nikdar; malokedaj da bi moral bil na tešče bljuvati; tudi ne more tožiti, da bi ga pogosto

glava bolela, da bi mu šumelo v njej, ali se mu vrtelo. O kakih halucinacijah ni moči ničesar poizvedeti.

Na vprašanje, kako je prišlo na njegovem domu do takih izgredov, da ga je bilo treba aretovati, meni A. J.: Prepiri so pač od nekdaj v vsaki družini. Na lastnih prepirih pa ni on kriv, ampak žena in otroci njegovi, ki ne marajo niti delati, niti ubogati. On je pač mislil, da velja glavo družine spoštovati; toda mestu tega ga dražijo in jezé neprenehoma, zabavljajo čezenj in ga hotê oškodovati, kjerkoli le mogó. Prejšnje, kakor tudi današnja sodna razprava najboljše svedočíjo resnico njegovih besed.

Svoji ženi pač ni nikdar pretil — braniti se je moral k večjemu sam. Kako so ravnali ž njim, razvideti je iz tega dejstva, da so ga nekoč lastni otroci privezali na posteljo.

Kar se tiče njegovih spolskih odnošajev, meni A. J., da so njegove potrebe povsem normalne. Nikoli ni zahteval od svoje žene več, nego zahtevajo drugi možje od svojih ženâ, inâče pa da mora žena itak vedeti, kaj je njena dolžnost. Da je pohajal za ženstvom, nâravnost taji, ter imenuje napominane izpovedi lažnjive, izmišljene, oziroma obrekovalne. On da je bil vedno zvest svoji ženi; če ona njemu, to je drugo vprašanje. Za hudobno izmišljotino naziva tudi vest, da bi kedaj bil naprosil kakega soseda za ženo. Poprašan radi omenjenega prizora s petletno hčerko, meni, da se ničesar ne spominja; mogoče, da se je zgodilo, a ne veruje. Izpoved hčere, da jo je oče vabil k sebi na ležišče, imenuje nesramno podlost. Takisto taji, da bi kedaj bil mučil živali; vsa taka pričevanja da so izmišljena, zlobna ali pa saj hudobno zavita.

Niç manj se A. J. ne zavaruje zoper očitânje, da je pijanec: vino je pač çasih pil, pivo le malokedaj, žganja skoro nikoli. Seveda je bil že semtertja pijan, a le po redko, in to nikakor ni bilo tako hudo, kakor se slika. Saj pa vpijejo in razgrajajo in uganjajo vsekakoršne nerodnosti tudi drugi, »kedar ga imajo malo preveç v glavi« — to ni vendar niç çudnega. Silovit, besen ali celó agresiven pa ni bil nikoli.

Tudi se mu oçita, da je zapravljàvec, to pač ni; preko svojih razmer ni nikdar živel; tega prepriçanja pa je, da ima vsakdo, kdor si je v znoju svojega obraza tako lepo posestvo

pridobil, pravico delati s svojim blagom, kakor se mu hoče. Da je hotel otroke, ki mu povzročujejo samo skrbi in jad, prikrajšati pri dedščini, se mu gotovo ne more zameriti; drugi bi jih že davno razdedili.

Kako zapravlja, razvidno je tudi iz tega, da je njegovo posestvo večje, kakor je je prevzel, in da nima dolgov, dasi je njegova rodbina kaj nedolžna na tem dejstvu. Če se pa vendar najdejo ljudje in oblasti, katera pričajo v korist njegove žene in njegovih otrok, tedaj je jasno, da niso dovolj poučena o istinitih razmerah.

Kar se tiče poskušene ločitve zakona, meni A. J., da ga je nenravstveno življenje njegove žene pritiralo do tega koraka. Vendar se je dal še jednič pregovoriti, da poskusi ž njo, ter se je pobotal.

Očitanja, s kakoršnjimi je obkladal doma svojce, vzdržuje A. J. sedaj še, sklicujoč se na iste dokaze. Sicer se kaže momentanno, kot bi ga bilo moči pregovoriti — pozneje pa zopet pravi, da mu v obstoječih razmerah ne da drugače misliti, indicij da je bilo od dne do dne več. Zakaj so tudi bili takoj vsi v zadregi, kadar jim je očital njihovo nesramno življenje? Čemu se jim je bilo treba bati pred njim, če ne bi bila njegova opazovanja prava? V najboljšem slučaju vodili so ga na infamen način za nos ter se norčevali ž njim — drugače si ne more stvari tolmačiti. Ko se je opozorilo A. J. na zdravniško spričevalo, tičoč se nedolžnosti njegove hčere, je pripomnil zvito: »O takih pisanjih ni dobro dvomov izrekati«.

Poprašan, ali meni, da so mu domači ljudje res po življenji stregli, pravi neodločno: — »človeku treba previdnemu biti ter se paziti, kajti ne ve se, kaj pride.« Takisto previdno in diplomatsko izraža se A. J. tudi, kar se tiče zastrupljenih jedij. Ne taji sicer celega dogodljaja, na drugi strani pa ga tudi ni moči pripraviti do jasne precizne sodbe.

A. J. zna odvaliti slednjo krivdo od sebe, dolži vedno druge, in se kaže težko žaljenega očeta, nesrečnega soproga, usmiljenja vrednega trpina. Tako toži tudi, da nima vesele ure.

Navzlic vsemu zatajevanju in vzglednemu miru prodre v istini na dan nastajajoče razburjenje, če tudi prikrito in udušeno, a A. J. je umeje vsikdar pravočasno zatreti. Le iz od-

sefov v bežeči, komaj izraženi mimiki se da sklepati na prave notranje boje. Nikjer nikakega sledu prizanesljivosti in pozabljenja, nikjer nikake iskre kesanja!

Mnenje.

V aktih, poizvedbah in popisu je ponajveč vrstic o spolskem življenju A. J-a. Ti različno nastali pojavi dadé se tudi razdeliti, in tako naj govorim radi lažjega pregleda o dejstvih, sodečih v posamezno kategorijo, posebno.

K prvi skupini dodelimo naslednje:

I. Vsestransko slikajo A. J-a za eminentno spolsko potrebnega človeka. Njegova žena ne more zadostiti temu, danes 54 let staremu možu, ki vedno išče novih ženščin, ki vsled svojega ojačenega nagona prelomi zakonsko zvestobo in končno propada do takih, normalnemu človeku popolnem neumljivih ostudnostij, kakor so one sè svojo hčerjo.

Z ozirom na te točke se lahko reče, da je spolski nagon njegov odločno bolešno ojačen, da je razvit preko normalnih mej. Spolni občutki imajo značaj in obliko nevzdržne sile, slepega nagona, kar svedoči vzlasti prizor z nedoraslo hčerko, dejstvo, katero bi se zdravo čutečemu don Juan-u najhujše vrste gotovo studilo.

Značilno in za prehod na perverzna tla njegove seksualne preobčutljivosti (Hyperaesthesie) dokaj sumljivo je tudi dejstvo (to priče posebno povdarjajo), da vzlasti tedaj muči A. J. svojo živino (to je posebno važno), kedar ne more zadostiti svojim potrebam (Sadismus).

Spolske anomalije pa so, kakor uči izkušnja, izraz funkcionalne degeneracije v nasprotju z anatomično, t. j. javljajo se pri oni vrsti ljudi, v kojih ascendenci in descendenci se nahajajo blazniki, čudaki, samomorilci, zločinci itd.

Znanost znači to vrsto ljudi tudi za »manjvredne«, za »degenerovance«. Ni jih smeti staviti na isto črto, kot popolnoma zdrave ljudi. Pri teh ljudeh pride često do dejanj, katera imajo pod posebnimi pogoji značaj dejanj, zvršenih pod uplivom »nepremagljive sile«.

Ako torej pomislimo, da je A. J. sin očeta, kateri je bil vsaj »čudak«, da on izvestno trpi za spolsko preobčutljivostjo, da je kaj razdražljiv, intoleranten alkoholu nasproti (morda tudi radi nekdanje poškodbe na glavi!), in včasih silovit, ne moremo se znebiti vtisa, katerega dela A. J. na nas, da je degenerovanec. Na vsak način pa lahko trdimo, da je degeneracija dovolj jasno naznačena. Jasno je, da je uprav pri tem jako mnogo prehodov od najtežjih do najlažjih slučajev.

Predno pridemo k drugi skupini seksuvalnih točk, pa preglejmo ostalo življenje A. J-a.

II. A. J. — to je dokazano — pije pogostem in mnogo, prenese malo in postane, kedar se napije, siten, prepirljiv, razdražljiv in silovit. Tedaj zmerja in zabavlja nečuveno, postaja v svojih trditvah in dejanjih nesramen, surov in brutalen.

Slika, kakoršna se razvija pred nami, ni nova: tipična je za hronični alkoholizem. Izkušnje ob bolniški postelji nas namreč učé, da alkohol oškoduje človeka, ki ga pogosto povživa, če tudi v takih množinah, da se o pijanosti (ne: pijančevanju) niti govoriti ne da, a lahko se govori o »moralni propalosti«, »etični depravaciji« alkoholika. Alkoholik zvrča vedno lastno zakrivljeno bedo na druge, je jako labilne volje, čuti se bednega, vzlasti v jutru, ko so glavobol, bljuvanje in bolestna slabovoljnost s pogosto prihajajočimi mislimi, kako spraviti se s sveta, vsakdanji pojavi hroničnega ostrupljenja. Pijancu ni nikjer dolgo ostati; lazi iz kraja v kraj, nepotrebno, brez opravka, da se konečno zopet izgubi ob pivski mizi sojednakih duš. Pogostem so »pijančki« na glasu kot izvrstni »dobrovoljčki«; družba jih ljubi in ceni, slika jih za dobre ljudi in se čudi, da žive nesrečno v rodbini. Jako značilen je namreč za alkoholike njih nastop zunaj hiše in doma: tukaj se pokaže vedno smehljajoči se, uslužni družabnik za jezorit, neukrotljiv, surov individuum, ki žali in psuje svojo rodbino, razbija po hiši šipe in pohištvo, ki svojce brez vzroka pretepa ali jim žuga, da jih pomori in pobije.

Vse to nahajamo pri A. J-u. Poizvedbe so pokazale, da je preiskanec naravnost uzoren slučaj alkoholične propalice.

Njegova pogostem slaba volja, njegove surovosti in podlosti, s katerimi trapi dan na dan svojo rodbino, njegova eminentna razdražljivost, s pečatom patoloških efektov na čelu, z nadnormalno višino, prostrtostjo (Latenz) in trpežnostjo, pa tja do nevarne pretnje, — vse to na jedni strani; na drugi pa: njegovo potikanje po krčmah, zapravljenost v krogu prijateljev-žganjarjev, konečno njegova ponižnost nasproti preiskujočim ga zdravnikom — vse to kaže A. J-a v dovolj jasni luči. In kako značilno razvita je pri njem staro-znana pijanska lastnost: neizmerna bojazljivost in podvrženost, kjer se čuti pijanec v rokah in pod oblastjo drugega, in njegova brezmerna brutalnost, kjer on vlada!

Kadar alkoholik pride v ta štadij, tedaj ga je smatrati uže več ali menj za bolnika, ki je izgubil možnost, da sam o sebi odločuje, izgubil svoje moralne pomisleke in ozire. Ohlapnejši nazori o poštenosti in časti, ravnodušnost v nravnostnih bojih, nečastna brezbržnost, življenje v sramoti in nizkoti, cinizem, zanemarjanje stanovskih dolžnostij, oslabela volja (ta oslabeledost se najjasnejše kaže v tem, da ne more več odreči se svojemu demonu), vse to izvestno razširi to sliko propalosti in bede.

Kakó daleč je uže A. J. v tem zmislu zašel, osvetljujejo najbolj izpovedi, v katerih se izreka, da je A. J. raznašal najnesramnejše in najpodlejše pripovedke o svojcih po žganjarnah in beznicah, in to uprav on, ki je vabil svojo hčer k sebi v postelj in se drznil nadlegovati svoje sosede, naj mu prepuste svoje žene za noč!

Ta dva spolska delikta sta, kritično premotrena, izvestno vzrastla iz njegove propalosti vsled pijančevanja, kakor je razvidno iz tega njegovega skrajnega cinizma. Tukaj ni bila samo degeneracija, ampak tudi alkohol, ki je govoril.

In tako prihajamo na tretjo skupino spolnih vprašanj, namreč na ono, v kateri se govori, da je A. J. pogostem očital svoji rodbini krvno sramoto.

III. Sodno se je dokazalo, da so ta očitanja popolnoma izmišljena in neresnična, in da nimajo niti vrednosti opravičenih sumov, kaj še dokaznih trditev.

Pri A. J-u pa dobivajo ta domnevanja in ti sumi popolno prepričevalno moč, stoje na realnih tleh, zanj so resnična. Preiskovanec veruje na skrivnem vanje trdno in neovržno — tudi če se kaže semtertja, kakor bi hotel uvideti, da dela krivico rodbini. Zanj so vsa ta domnevanja gola istina, on ne dvomi niti trenotka o njih in je ogorčen radi življenja svojih otrok in svoje žene, od katere se želi ločiti.

Iz teh razlogov pa dobivajo ta domnevanja, te kombinacije in ti nazori A. J-a značaj bolezní, in smatrati jih je za bolestne blodnje (Wahnvorstellung).

In zopet uči psihijatrija, da so uprav misli take in podobne vsebine del posledic kroničnega alkoholizma. Časih tvarjajo tudi poseben način blaznosti, posebno psihozo, katera nastopa pod podobo alkoholske paranoje (»alkoholischer Beeinträchtigungswahn«). Navadno nima ta psihoza tako absurdnih in gorostasnih blodenj; navadno nastopa samo kot »ljubosumnostna blodnja«, ne da bi ji dala poseben ton po perversitetah. Na vsak način je smatrati blodnje A. J-ove za osebno transformacijo navadne »ljubosumnostne blodnje pijancev«, vsaj pa za njen ekvivalent.

Kako zavita je bolnikova logika, kako preskakujejo sklepi, v katerih vedno od bližje ležečih tolmačenj po daljših poseza, kako napačno in krivo razumeva celo ono, kar je brezdvomno v istini doživel, do kakšnih, notranje neutemeljenih sodeb prihaja — vse to dokazujejo najboljše posledice, kakoršne proizvaja A. J. »Na tleh so madeži — ergo semenski; postelj ni na sredi udrta, ampak ob obeh straneh — ergo se je zgodilo nekaj nenravstvenega, in seveda se ni tega kdo drugi udeležiti mogel, kakor sin in hči.« Taki so njegovi argumenti; nikjer niso v notranji, stvarni zvezi, povsodi so le malenkostne zunanosti, katere pa ima A. J. za neovržne dokaze svojih trditev.

Jedno premiso jemlje vedno iz opazovanja, ta premisa je sama na sebi (kar se tiče dejstva samega) tudi realna; druga premisa pa je napačna in blazna, prerajena v glavi bolnikovi, brez realne podlage, bolnega izvora; — seveda je potem tudi sklep, zaključek sam ob sebi napačen in bolen. Iz tega uzroka

je tudi mišljenje A. J-a po obliki pravilno, po vsebini pa bolno, blazno. Seveda so vsi sklepi za bolnika čista istina, ker ne uvidi in ne more uvideti vrinivše se druge blazne premise.

a) Omeniti je pa še tudi, da so pri alkoholikih pogostem uže tudi opazovanja nejasna in skaljena, tako da se uže percepcije pogostom kažejo več ali manj iluzorno. Nekaj takega je bilo morda s prizorom med hčerjo in sinom, pri katerem uže opazovanje samo A. J-u zadostuje in zanj postane prepričevalno.

b) Iz uprav povedanega pa izhaja, da zmožnost sodbe pri takih bolnikih močno trpi, kar je kaj jasno videti na tem slučaji, in se klinično reprezentuje kot slaboumnost.

c) Taki bolniki imajo tudi navado, da disimilujejo, t. j. da se delajo zdrave, potem ko so bili zapazili, kaj se jim v bolezen šteje. Često prekličejo navidezno svoje izjave, delajo se, kakor bi res uvideli, da so bili bolni, seveda le, da bi dosegli svoj namen (navadno pač slobodo); če se jim to posreči, jasno, da tudi nadalje še sanjarijo v istem toku, kakor preje. V tem zmislu bilo bi treba opozoriti na A. J-ove izjave glede vprašanj zvedencev in na njegovo prikritost in zadržane sodbe pri obravnavi.

d) Semtertja javljajo se v bolezenski sliki tudi velikostne ideje, kakoršne je rudimentarno pogostem najti pri pijancih, ki v obče prav radi renomujejo. Visoko vspet velevala A. J. vsakemu ugovoru nasproti: »on uže ve, kako je s stvarmi« — Da A. J. tudi ni brez napadov bojazni (Angstanfall), da se boji za svoje življenje, svedoči prizor pri kosilu.

e) Pravijo pa tudi, da je A. J. zapravljivec. Znano je, da pijanci zanemarljajo svoje dolžnosti in gospodarstvo svoje, da pa imajo tim raje, čim se drugi zanje trudijo, ne da bi jim bilo treba kedaj li trohico zasluge priznati. Da, vse delo, ves napor družine, da domačija popolnem ne propade, štejejo sebi v zasluženje, ne pomislivši, koliko velja denarja njih nesrečna strast.

Prav nič drugačen ni A. J. Da se trudi rodbina noč in dan, mu je povsem neznano, uprav tako, kakor to, da je pogostem ves denar, kar ga je za pridelke skupil, v vinski

družbi zapil in zapravlil. Vendar ga navzlic temu ni imenovati zapravljivca v polnem pomenu besede; saj ga slikajo delavnega, da celo pridnega človeka, če je trezen. Da je hotel prodati svoje posestvo in skušal oškodovati rodbino, kolikor mogoče, je dejanje, katero je rabil A. J. za orožje, za branilo napram svojcem, seveda na podlagi svoje blaznosti, kot reakcijo za vse namišljene nepravilnosti, s katerimi ga baje muči družina. Da pa njegovo sovraštvo, njegova maščevalnost ne pozna nikakih mej, je takisto patologično, kakor vse ostale prikazni na bolniku.

f) Konečno vgotovi dijagnozo tudi telesna preiskava J-a. Jezik se mu trese, uprav tako roke, in tudi na pisavi se to lahko spozna. Konečno dopolnjujejo znake telesne bolezni še ojačeni refleksi kolenske kite.

Ako v kratkem še enkrat ponovimo, kar je pomembnega, tedaj velja izreči, da je A. J. degenerovanec, recimo anormalen od rojstva, človek, pri katerem se je na tej nesrečni podlagi razvila blaznost vsled preobleglega zavživanja opojnih pijač; ta blaznost pojavlja se v prvi vrsti klinično kot etična depravacija bolnikovega značaja in v drugi pa kot ljubosumnostna blaznost. Podrediti je obe formi pod imenom alkoholne psihoze.

Pri alkoholski blaznosti ni se bolniku posebno nadejati, da popolnem okreva, ker se duševna oslabeledost le malokedaj do dobrega poizgubi, vzlasti, kedar je bolezen zastarela ali pa se je že pretežko razvila.

Vse stopinje, od slaboumnosti, katero je komaj opaziti, pa do najgloblje bebastosti, pojavljajo se med boleznijo samo, ali pa so njene posledice.

V tem pomenu je tudi A. J. v zmislu zakona »slaboumen«.

Iz te točke izhaja: 1. A. J. ne more biti zase odgovoren (zurechnungsunfähig). —

2. A. J. ne more niti svojih, niti stvari svojcev oskrbovati ali njih koristi zastopati.

